

Értékelési útmutató

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ábécé kisbetűivel jelöltük. Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta, vagyis az item megoldása jó (1 pont), illetve a tanuló nem oldotta meg, hiányos, vagyis az item megoldása nem jó (0 pont). Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen az értékelési útmutatóban megadott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint az igazolható jó válasz is pontot ér.

Ha egy feladat meghatározza a válasz elvárt elemeinek számát, és a tanuló ennél többet jelöl meg, akkor a megoldás sorrendjében kell értékelnit. Ha a tanuló az összes válaszlehetőséget megjelöli, nem kaphat pontot. Csak a megfelelően végrehajtott válaszadás fogadható el!

1. feladat

15 pont

- a) 2. bekarikázása (a Rozgonyiakat és Ozorai Pipót)
- b) 1. bekarikázása (A hajósok ismerték Toscanelli 1474-es világtérképét és Behaim földgömbjét.)
- c) 2. bekarikázása
- d) X bekarikázása
- e) X bekarikázása
- f) 2. bekarikázása A jezsuita rend létrehozása.
- g) 2. bekarikázása
- h) X bekarikázása - barokk
- i) X bekarikázása Habsburgok, Franciaország, Dánia, Svédország, Erdély
- j) 2. bekarikázása katolikus, evangélikus, református, unitárius
- k) X bekarikázása Aeneas Caprara és Antonio Caraffa
- l) 2. bekarikázása Radics András
- m) 2. bekarikázása Szerepet játszott ebben a Bourbon-Habsburg dinasztikus ellentét.
- n) 2. bekarikázása Thököly 1690-ben Zernyestnél győzelmet aratott és a foglyul ejtett Heissler generálisért és Doria ezredesért cserébe kiválthatta hitvesét.
- o) 2. bekarikázása bonum publicum

2. feladat

15 pont

- a) -c) Hunyadi János
- 1. Luxemburgi Zsigmond hadjárataiban tanulta meg a zsoldos, a huszita harcmódot, a portyázást a hajdúktól és a szekérvár használhatóságát. - áthúzása
- 2. Kormányzóként akkora hatalom illette meg, mint a királyt, birtokokat is adományozhatott és hűtleneknek megkegyelmezhetett. - áthúzása
- 4.1444-ben Várnánál kimentette az uralkodót a janicsárok gyűrűjéből. áthúzása

d-f) Hunyadi Mátyás

1. „elérkezett a félelmetes ostromhoz a besztercei gróf úr. Csekély számú zsoldosa volt csak.... Magyarországbeli keresztet viselő számos népek is verődtek össze Kapisztrán fráter alatt, hogy harcoljanak Krisztus nevéért” áthúzása
2. Hunyadi János és Hunyadi László halála után V.László Prágába vitte Mátyást, remélve, hogy a törökellenes harcok vezetőjévé teheti később. áthúzása
3. Vitéz János és Janus Pannonius uralkodása végéig támogatta. áthúzása

g-i) Az aztékok

2. Államukat a Nap fiaként tisztelt azték vezette. áthúzása
3. A Dél-Amerikában kiépített államuk állandóan újabb területeket hódított meg kezdetleges fegyvereik ellenére. áthúzása
4. Hódításaik során emberadót követeltek a meghódítottaktól, akik közül a tehetségeseket felkészítették az állam közigazgatási feladataira, a kevésbé tehetségesek az ültetvényeken dolgoztak, családot is alapíthattak. áthúzása

j-l) A felfedezéseket követően

1. A gyapotültetvényekre Kínából hoztak dolgozni nagy létszámban embereket az elpusztult indiánok helyett. áthúzása
2. Az óceáni útvonalak új kikötők virágzását indították el, például a portugál Lisszabont, a németalföldi Amszterdamt, a lengyel Krakkót. áthúzása
4. Az Ibériai-félszigetről elűzött szefárd zsidóság nagy része Dél-Franciaországban telepedett le. áthúzása

m-o) Magyar barokk

1. Erdélyben két szász városban, Kolozsváron és Brassóban volt virágzó zenei élet. áthúzása
2. 1711-ben jelent meg Esterházy Péter zeneműve, a Harmonia Caelestis. áthúzása
4. 1766 és 1778 között a legjelentősebb zeneszerző Patatich Ádám volt. áthúzása

3. feladat

1 pont

A kép címe: Mátyás udvarában fogadja a pápai követeket. (2 tartalmi elemet kell tartalmaznia az értékelhető válasznak.)

4. feladat

2 pont

- a) Hunyadiak
- b) Luxemburgi Zsigmond

5. feladat a), b), c), f), g), h) bekarikázása

6 pont

- a) bekarikázása Ellenőrzése alá vonta az Ázsia és Európa közötti szárazföldi és tengeri kereskedelmet is.
- b) bekarikázása A kereskedelem adóztatása, és a nagyvárosok élelmezése céljából a tengerparton mázsálóházakat és raktárakat építtetett.
- c) bekarikázása Az általa építtetett bazárok nemcsak az adóztatás, hanem az áruk, súlyok és pénzek állami felügyelete miatt is fontosak voltak.
- d) bekarikázása Az ostromban megrongálódott, elnéptelenedett Konstantinápolyt benépesítették. A betelepülők adókedvezményeket, telket, házat kaptak.

- e) bekarikázása Az új szolgálait legelőkelőbb tagjait (pl. nagyvezíreket, flottaparancsnokokat) gyakran házasították össze oszmán hercegnőkkel, hogy ezzel még szorosabban kapcsolódjanak a dinasztiahoz.
- f) bekarikázása Mivel a vallástudósok, az ulema kiváltságosai az uralkodó hatalmát, legitimitását vallási alapon megkérdőjelezhették, a szultán a vallásjogászokat és bírákat fizetett állami hivatalnokká tette.

(A d) és e) I. Murádra vonatkozik.)

6. feladat

4 pont

- a) Topkapi Szeráj
- b) A szultánok és háremük lakhelye.
- c) Itt ülésezett a birodalmi tanács, a díván.
- d) Itt kapott helyet a palotaiskola is, ahol a dinasztia új elitjét képezték. (Az a), b), c) elemek felcserélhetők.)

7. feladat

11 pont

Meghatározás	Történelmi fogalom
A török hadsereg csak bizonyos távolságon belül tudott eredményesen harcolni.	a) hatósugár elmélet
A földtulajdonosok saját kezelésbe veszik földjeiket, a bérlők parcelláinak nagy részét, és azokon juhlegelőket alakítanak ki.	b) bekerítés
Tulajdonjogot és egyéb jogokat megtestesítő értékpapír. Birtokosa részesedése arányában résztulajdonosa az adott társaságnak, és jogosult a jövedelem és a szavazati jogok arányos részére is.	c) részvény
Szultáni teológiai főiskolák idegen elnevezése.	d) medresze
Török földbirtok. Török majorság.	e) csiftlik
Az alföldi mezővárosok parasztpolgárai közül kikerült marhakereskedők neve.	f) tőzsér
A XIX. században született eszme, amely a nemzeti összetartozást hangsúlyozza. A nemzeti közösség jogegyenlőségen alapul.	g) nacionalizmus
A XIX. században született eszme, amely polgári szabadságjogokat követel, vagyis szólás-és sajtószabadságot és gyülekezési jogot. Képviselőlet alapján működő polgári rendszer megvalósítására törekedett.	h) liberalizmus
A XIX. század első felében Angliában az életkörülmények javulása, a higiéniai viszonyok javulása, az orvostudomány fejlődése változást hozott a népességszám növekedésében. A folyamat neve.	i) demográfiai robbanás
A felvilágosult abszolutizmus politikájának legjellemzőbb vonása – az állam közvetlenül beavatkozik a társadalomnak addig az államtól független szférába, ellenőrzése alá akarja vonni a társadalmi élet egész területét.	j) etatizmus
Papírpénz. A francia forradalom alatt kibocsátott kamatozó utalványok, amelyek rövid időre átvették a pénz szerepét.	k) assignata

8. feladat

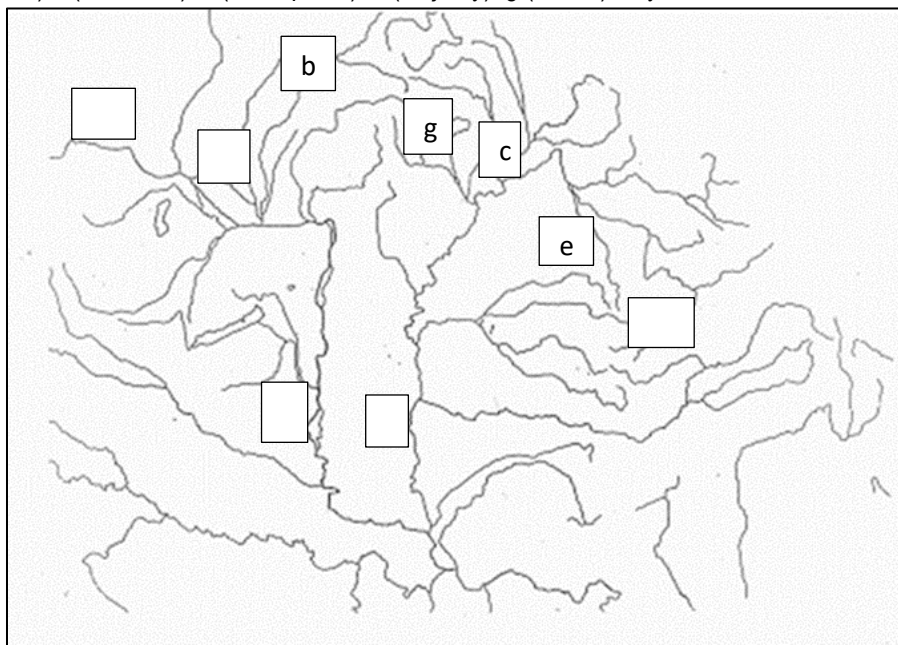
2 pont

- a) (Johannes) **Tetzelt** (Elfogadható: Tecellius is) (Nem elég, ha azt írja a versenyző, hogy dominikánus szerzetes.)
- b) A búcsúcédulák árusítását.

9. feladat

11 pont

- a) Ukrajna
- b) Trencsén
- c) Sárospatak
- d) Malplaquet
- e) Majtény
- f) Itt temették el őket. / Itt lettek végső nyughelyre. (Hasonló tartalmú válasz elfogadható.)
- g) Kassa
- h-k) b (Trencsén), c (Sárospatak), e (Majtény), g (Kassa) helyes beírása.

10. feladat

7 pont

- a) bevándorlás
 - b) (szervezett) betelepítés
 - c) (öntevékeny) betelepülés
- A belső vándorlás is elfogadható válaszként.
- d) ruszinok (elfogadható a kárpátukránok kifejezés is. Az ukránok megnevezés nem.)
 - e) Svábokat telepítettek ide. / Katolikus német nyelvűeket telepítettek ide.
 - f) zsidók / zsidóság
 - g) romák / cigányok

11. feladat Igaz vagy hamis az állítás? *Jelölje a táblázatban X beírásával!***7 pont**

Állítás	Igaz	Hamis
a) A Zsigmondot elfogó bárók a „Szent Korona” joghatóságának felhatalmazásából gyakorolták a királyi felségjogokat. A királlyal való kiegyezésük után a korona nemcsak a királyt, hanem a vele együttműködő bárókat is jelenti. Ez a Szent Korona – tan kialakulását is jelezte.	X	
b) Zrínyi Miklósnak 1556-ban Babócsa visszavétele után Nádasdy Tamás nádorral együttműködve sikerült feltartóztatni a Rinya mocsaraiban Ali budai pasa csapatait.	X	
c) Az Újszerzeményi Bizottság a jogbiztosító iratok bemutatása és a földbirtok értékének 5 %-át jelentő összeg befizetése után visszaadta a területet az eredeti tulajdonosnak.		X
d) 1781-ben jelent meg a királyi tetsvényjog (a plecetum regium), amely elrendelte, hogy a pápai bullákat kihirdethessék Bécsben.		X
e) Az Országgyűlési Tudósításokat a kormány nem engedélyezte, ezért azokat Pozsonyban nyomtatták ki, és magánlevélben küldték ki a megrendelőknek.		X
f) Az 1836. évi 6. tc. mondja ki, hogy a törvényeket magyarul fogalmazzák, és ahol a prédikációk nyelve magyar, ott az anyakönyveket is vezethetik magyarul.	X	
g) Wesselényi Miklós vezetésével a centralisták szakítottak a közjogi sérelmi politizálás hagyományával, és a társadalmi haladást állították a középpontba.		X

12. feladat**4 pont**

- a) Állami Kancellária
- b) Államtanács
- c) vámrendelet
- d) eperfák

13. feladat**3 pont**

- a) **1840.** évi törvénycikk **a zsidók jogairól** (törekvés az egyenjogúsításra, mely a reformkorban még nem valósult meg. (XXIX. törvénycikk)
- b) A **Konzervatív Párt** programja, **1846**
- c) **Ellenzéki Nyilatkozat, 1847** (1 – 1 pont akkor adható, ha mindkét elem szerepel.)

14. feladat Esszé

Az érettségi értékelési szempontjait kell alkalmazni az alábbi pontozással.

Minden helyes válasz értékelendő a táblázat pontmegosztása alapján.

12 pont

Értékelési szempontok	Pontszám
Feladatmegértés	1
Tájékozódás térben és időben	2
Kommunikáció	1
Szaknyelv alkalmazása	1
Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása	3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	4

Feladatmegértés

A tanuló a feladat utasításának megfelelően összefoglalja a felvilágosult abszolutizmus sajátosságait, II. József rendeleti úton történő kormányzásának eseményeit. Egyéb kérdéseket legfeljebb a forrásokból következtetve érint. (1 pont) Ha a feladatmegértés 0 pont, akkor az egész esszé 0 pontos.

Tájékozódás térben és időben

Az esszében megemlíti a tanuló: témája II. József uralkodása és említi a témához kapcsolódó évszámot és történelmi helyszínt (idő). 1780 – 1790. 1781 – egyházpolitikai rendeletek, 1784 - nyelvrendelet, 1785 – jobbágyrendelet, Ausztria. Magyar Királyság, Bécs, (Pest, Pozsony - e két helyen nyitották meg az ún. „generális” szemináriumokat) Franciaország (az ottani utazása során ismerkedett meg az új gazdasági elmélettel, a fiziokraták elméletével) stb A 2 pont akkor jár, ha mindkét (tér és idő) szempontra kitér.

Kommunikáció

Bekezdésekkel szerkesztett, logikus gondolatmenet, megfelelő a nyelvhelyesség és nincs durva helyesírási hiba. Legfeljebb 2-3 hiba lehet a helyesírásban. (1 pont)

Szaknyelv alkalmazása

A tanuló használja a témához tartozó konkrét és elvont fogalmakat (pl. királyság, abszolutizmus, felvilágosult abszolutizmus, türelmi rendelet, nyelvrendelet, jobbágyrendelet, népszámlálás, polgári törvénykönyv, fiziokrata, adóreform, Vallásalap, stb.). (1 pont)

Legalább 4 fogalmat használ.

Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása

A tanuló 2- 3 elemre utal a forrásokat használva a témához tartozóan (3 pont): pl.

- Jobbágyrendeletében engedélyezte a szabad házasságot, költözést, munkavállalást, stb
- Türelmi rendeletében az evangélikusok, a reformátusok és a görögkeletiek számára a korábbiaknál szabadabb vallásgyakorlatot engedélyezett.
- Ezután minden állami hivatal megnyílt a nem katolikus vallásúak számára is.
- 1781-ben a zsidóság számára külön rendeletet adott ki, melyben nagyobb szabadságot biztosított számukra. pl. Ha maguk művelték, paraszti telket bérelhettek, több céhbe engedélyezte belépésüket, stb
- 1781-ben jelent meg a placetum regium pátenis, amely a Rómából érkező bullák kihirdetését uralkodói engedélyhez kötötte.
- Feloszlatta a „szemlélődő” szerzetesrendeket. kivéve azokat, amelyek oktatással, betegápolással foglalkoztak.
- képi forrás – fordított Canossa-járás – 1782-ben VI. Pius pápa Bécsbe ment, hogy tárgyaljon a placetum regiumról II. Józseffel, de látogatását nem övezte siker.

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

A tanuló 4 elemre utal a témához tartozóan (4 pont): pl.

- Nem koronáztatta meg magát, a magyar koronát (a cseh koronát is) Bécsbe vitette, hogy a koronázási eskü és a hitlevél ne kösse meg a kezét.
- 1781 és 1785 között birodalma egész területén megszüntette az örökös jobbágyságot.
- 1781-ben a felvilágosodás szellemében kivette az egyház kezéből a sajtócenzúrát.
- 1786-ban polgári törvénykönyvet adott ki.
- Az 1787-ben kiadott büntető törvénykönyv kimondta, hogy a nemesi származás nem mentesít a büntetéstől.
- Egységes, modernizált államot akart létrehozni
- Türelmi rendelete az állampolgári jogok gyakorlását függetlenné tette a felekezeti hovatartozástól. Egyetlen dolgot ismert el, a társadalmi hasznosságot.
- Elrendelte az összeírást. Célul tűzte ki a nemesség megadóztatását is.
- Az országot 10 kerületre osztotta, ezzel a megyerendszert szerette volna megszüntetni / a vármegyék jogait szerette volna korlátozni/megszüntetni / ezzel sértette a nemesek rendi jogait /az egységes összbirodalom kialakítása volt a cél, stb
- Hivatalos nyelvvé a németet tette, ezzel is az egységes összbirodalom kialakítása a célja.
- Vele szemben nemesi ellenállás bontakozott ki.
- Súlyosbította helyzetét az Oszmán Birodalom ellen indított háború, az 1789. évi francia forradalom (elvesztette az Osztrák-Németalföldet)

A rögzítést követnie kell egy a rögzítéssel kapcsolatos megállapításnak és/ vagy következtetésnek.

Egy választ két helyen (források és eseményeket alakító tényezők) nem lehet ponttal értékelni.

Források

A megadott szakirodalom

1. feladat

g) 1. kép

https://reformatusegyhaz.hu/documents/3255/Reform%C3%A1tus_K%C3%B6zl%C3%B6ny_3._sz%C3%A1m.pdf (2025.04.11.)

2. kép Történelem 10. Tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Debrecen, 2021. 37.o.

3. kép <https://www.kozterkep.hu/21748/budaorsi-evangelikus-gyulekezet-cimere#vetito=152310>(2025.04.12.)

o) Katus László: Magyarország a Habsburg Monarchiában = Magyarország története (Főszerkesztő: Romsics Ignác), Akadémiai Kiadó, 2007. 519. o.

2. feladat

d-f) képi forrás <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/okor/hadviseles/teknozbek.html> (2025.04.08.)

g-i) Thuróczy János krónikájából – Történelem 9. Tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Dr Szabados György. Debrecen, 2020. 162.o.

s-t. Katus László: Barokk Magyarországon, 147.o.

3. feladat

Képi forrás Történelem 9. Tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Dr Szabados György. Debrecen, 2020. 165.o.

4. feladat

b) http://matyaskiraly.network.hu/kepek/szimbolomok/hunyadi_haz_cimere (2025.04.09.)

c) http://hiresmagyar.network.hu/kepek/magyar_szimbolomok_cimerek_zaszlok/luxemburgi_zsigmond_cimere (2025.04.10.)

5. feladat

Ágoston Gábor: Az Oszmán Birodalom = Rubicon, 2021/ 5-6. 67-69.o.

6. feladat

<https://turkinfo.hu/topkapi-szeraj-kepalbum/utazas/isztambul/attachment/topkapi-sarayi-7/>(2025.04.11.)

7. feladat

d) Ágoston Gábor: Az Oszmán Birodalom = Rubicon, 2021/ 5-6. 69.o.

e) Ágoston Gábor: Az Oszmán Birodalom = Rubicon, 2021/ 5-6. 67.o.

Mészáros Kálmán – Seres István: Zrínyi Ilona = Rubicon, 2014.2. 27.o.

j) Katus László: Magyarország a Habsburg Monarchiában = Magyarország története (Főszerkesztő: Romsics Ignác), Akadémiai Kiadó, 2007. 519. o.

8. feladat

Történelem 10. Tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Debrecen, 2021. 23.o.

9. feladat

d) Történelem 10. Tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Debrecen, 2021. 102.o.

f) <https://mek.oszk.hu/09500/09536/html/0001/7.html> (2025. 04.15.)

Mészáros Kálmán – Seres István: Zrínyi Ilona = Rubicon, 2014.2. 29.o.

10. feladat

- d) Történelem 10. Tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Debrecen, 2021. 110.o.
- e) i.m. 106.o.
- f) i.m. 111.o.
- g) i.m. 111.o.

11. feladat

- b) Varga Szabolcs: Zrínyi Miklós = Rubicon, 2014.2.8.o.
- c) Katus László: Magyarország a Habsburg Monarchiában = Magyarország története (Főszerkesztő: Romsics Ignác), Akadémiai Kiadó, 2007. 531. o.

11. feladat

Katus László: Magyarország a Habsburg Monarchiában = Magyarország története (Főszerkesztő: Romsics Ignác), Akadémiai Kiadó, 2007. 521. o.

12. feladat

- a) Katus László: Magyarország a Habsburg Monarchiában = Magyarország története (Főszerkesztő: Romsics Ignác), Akadémiai Kiadó, 2007. 520. o.
- b) i.m.521.
- c) i.m.525.o.
- d) i.m. 527.o.

13. feladat

Történelem 10. Tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Debrecen, 2021. 159-160.o.

Esszé

- 1. forrás Történelem 10. Tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Debrecen, 2021. 119.o.
 - 2. forrás i.m. 118.o.
- képi forrás <http://dka.oszk.hu/html/kepoldal/index.phtml?id=25849> – (2025.04.13.)